

Uvodnik

Oj mile sestre in dragi bratje!

Osti jarej svobodni, neodvisni, samostojni, svojepravdni, ozaveščeni ljudje, in člani ter članice Domorodne Skupnosti Zedinjenih Slovenskih Dežel – DSZSD!

Mesec vinotok je poleg množičnih trgategv in prešanja grozdja postregel tudi z bogato bero omičnih dogodkov.

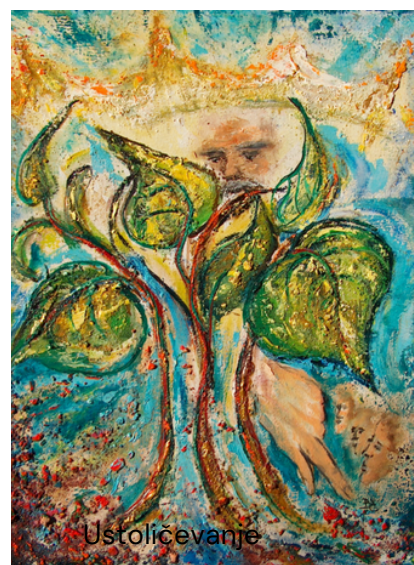
Najbrž veste, da je nosilec naše FB strani Davorin Trstenjak. Tisti, ki se je rodil 8. listopada 1817 v Kraljevcih pri Svetem Juriju ob Ščavnici, umrl pa je 2. svečana 1890 v Starem trgu pri Slovenj Gradcu. Nosilec našega FB je zato, ker gre za enega največjih slovenskih domorodcev vseh časov.

Ob 200. letnici njegovega rojstva je v Sv. Juriju ob Ščavnici potekal znanstveni simpozij o njem. Trije izmed devetih avtorjev, med katerimi je tudi naš vidni član Andrej Šiško, so se nato lotili priprave Trstenjakovega zbornika, v katerem je naš Davorin osvetljen z različnih kotov. Ta zbornik je letos končno izšel, 20. vinotoka 2023 pa je bil tudi javno predstavljen v Kocbekovi dvorani KUS Sveti Jurij ob Ščavnici. Upamo, da bo Trstenjakov zbornik kmalu javno predstavljen tudi v prestolnici Dežele Štajerske, v Mariboru, za kar bodo poskrbeli tamkajšnji domorodci, člani in članice DSZSD.

V prestolnici Dežele Krajske je potekal mednarodni znanstveni simpozij o slovenskem domorodnem Kralju Samotu ob 1400. letnici zač-

tka njegove vladavine. Kralj Samo pišemo z velikima začetnicama, saj gre za enega in edinega, obenem pa tudi prvega v zgodovinskih virih jasno navedenega slovenskega kralja. Podobno, kot tudi v primeru Kralja Matjaža obe besedi pišemo z veliko začetnico, saj sta oba »unikatna« in izjemno pomembna tudi za nas domorodce. V obeh primerih je povsem jasno, da gre za izvirno domorodno razumevanje pojma kralj iz Slovenske ljudovlade, ki nikakor ni istovetno nemškemu königu ali angleškemu kingu.

Za koga je nenavaden tudi zapis oblike imena »Samota«. Takšen zapis je bil v primeru Kralja Samota večkrat zabeležen v 19. stoletju – npr. v knjigi Janeza Trdine Zgodovina slovenskega naroda (1866) in v gledališki igri Franceta Remca SAMO – prvi slovenski kralj (1867).

Ustoličevanje

Kralj Samo

Osti jarej in pravda z vami!

Glasnik Domorodec

Uredništvo

Novice doma

Predstavitev Trstenjakovega zbornika

Predstavitev Trstenjakovega zbornika – prispevkov znanstvenega simpozija o enem največjih slovenskih domorodcev vseh časov

Javna predstavitev zbornika se je odvijala 20. vinotoka 2023 v Kocbekovi dvorani KUS Sveti Jurij ob Ščavnici. V njem so objavljeni prispevki znanstvenega simpozija, ki je bil pri Svetem Juriju ob Ščavnici leta 2017 ob praznovanju 200-letnice rojstva Davorina Trstenjaka. Na njegovi rojstni hiši v Kraljencih je bila tedaj odkrita tudi obnovljena spominska plošča.

Za izid zbornika je poskrbel uredniški odbor, ki so ga sestavljali dr. Duša Krnel Umek, Andrej Šiško in Franc Krnjak.

dr. Duša Krnel Umek, Andrej Šiško in Franc Čuš

Davorin Trstenjak je bil najprej velik slovenski domorodec in narodnjak, obenem pa še zgodovinar, arheolog, etnolog, leposlovec, mitolog, etimolog, liberalno – katoliški publicist, duhovnik in prvi predsednik Društva slovenskih pisateljev.

Sodi med tiste slovenske razumnike 19. stoletja, ki so razmišljali in delovali ne samo na omičnem področju, ampak tudi politično in državotvorno.

Uvrstimo ga lahko med trojico velikih mož slovenskega domorodstva tedanje dobe, ki jo tvorijo Jernej Kopitar, Franc Vitez Miklošič in Davorin Trstenjak, pri čemer sta kar dva izmed njih doma s prleškega območja. Žal je življenjsko delo vseh treh krivično zamolčano, predrugačeno in napačno predstavljeno, zato je bil namen zbornika vsaj malo osvetliti in približati Davorina Trstenjaka sedanjim rodovom Slovencev.

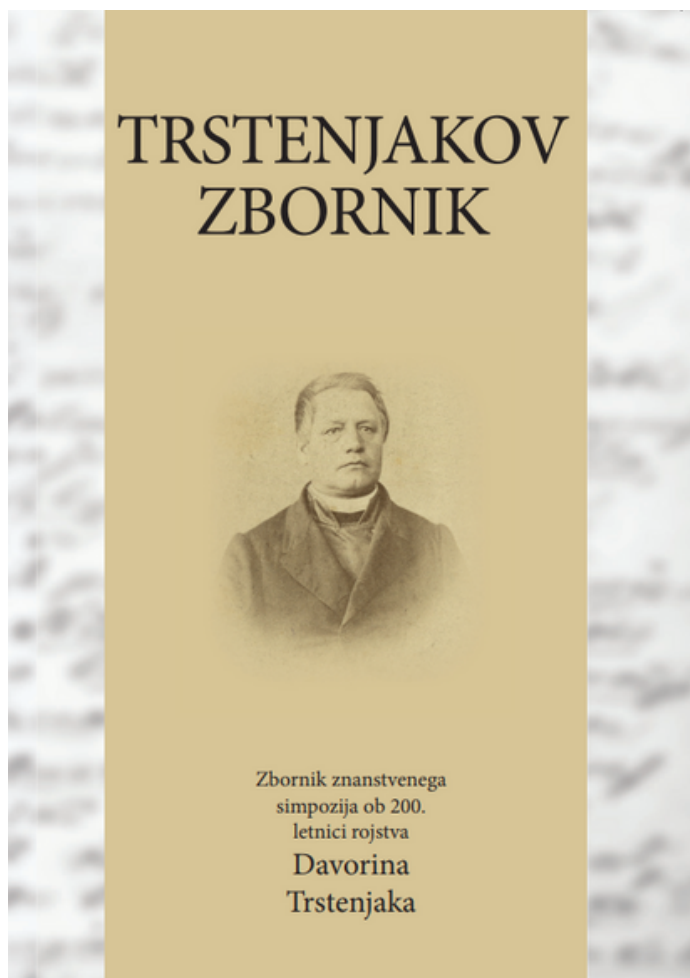
Zavedal se je prelomnega časa, v katerem je živel in z utemeljevanjem, da smo Slovenci kot domorodci in staroselci od nekdaj živeli na tem ozemlju, postavil naš narod v enakopravni položaj z drugimi evropskimi narodi in v skladje s politično idejo Zedinjene Slovenije. Trstenjakovo preučevanje narodoslovja, bajeslovja, narodne ustvarjalnosti in lastnega izvora ni zaostajalo za preučevanjem pri drugih narodih v Evropi v prvi polovici 19. stoletja in je temu enakovredno. Njegovo raziskovalno delovanje na področju zgodovine in etnologije pa je bilo še kako pomembno tudi za dvig narodove samozavesti in gojenje narodne samobitnosti.

Njegovi prispevki so še danes pomembni za domorodno ali staroselsko (avtohtonistično) teorijo pri raziskavah etnogeneze, ki v Evropi in pri nas izvor Slovencev in Evropejcev prikazuje na novih znanstvenih dognanjih, zelo podobnih Trstenjakovim. Razlika pa je v tem, da drugi narodi še sedaj priznavajo pomen svojih preučevalcev takratnega časa medtem, ko ga je pri nas uradna stoka zamolčala, ali mu ne prizna doprinosa, ki ga je dal humanističnim vedam, ker je ostala v starih in od drugod prevzetih ideoloških vzorcih.

Na začetku zbornika so predgovori, ki so jih napisali soorganizatorji simpozija in spominske slovesnosti: Miroslav Petrovič, tedanji župan Občine Sveti Jurij ob Ščavnici; Tone Peršak, tedanji minister za kulturo; Lojze Kozar ml., generalni vikar, Ivan Fras, tedanji podžupan in Franc Čuš, predsednik Kulturnega društva za zaščito naravne in kulturne dediščine.

Sledijo prispevki o Trstenjakovem rodu in življenjski

poti, njegovem družbenem in javnem delovanju: Neustrašeni Slovenec, dr. Stane Granda; Davorin Trstenjak po marčni revoluciji, ddr. Igor Grdina; Trstenjakov boj za čast in slavo slovenskega naroda, Franc Krnjak; Trstenjakov in Korošakov rod iz Kraljevcev, Ivan Fras; Kraji Trstenjakove življenjske poti, dr. Ivan Rihtarič. Pomen njegovega raziskovalnega dela je predstavljen v dveh prispevkih, v katerih sta avtorja prikazala izbrana dela, Andrej Šiško iz zgodovinskega in dr. Duša Krnel Umek iz etnološkega področja. Sledita bibliografija Trstenjakovih del, ki jo je sestavil Drago Samec in arhivski viri o njem v Pokrajinskem arhivu Maribor, ki jih je uredil mag. Jure Maček. Tako je v zborniku predstavljen vsaj del njegove bogate dediščine, ki je bila pozabljena ali zamolčana, kar lahko predstavlja dobro spodbudo k novim raziskavam njegovega dela in del iz njegovega časa.

Trstenjakov zbornik

Vsebino Trstenjakovega zbornika so v Kocbekovi dvorani KUS Sveti Jurij ob Ščavnici predstavili soorganizator znanstvenega simpozija profesor

Franc Čuš, dr. Duša Krnel Umek z vidika etnologije ter Andrej Šiško, ki je osvetlil delo Davorina Trstenjaka kot zgodovinarja.

Šiško je na začetku predstavitve opozoril, da je bil Trstenjak svoj čas, poleg Franca Miklošiča, najbolj čislani slovenski znanstvenik. Bil je tudi najplodnejši slovenski pisec zgodovinskih člankov in študij o izvoru ter zgodovini Slovencev v 19. stoletju. Od leta 1852 do 1872 je napisal nad 200 obsežnejših člankov in del o najstarejši slovenski zgodovini, ki so dandanes v glavnem zamolčana in povsem nespoštovana.

Prebral je pomembne Trstenjakove besede, ki jih je le-ta zapisal na novega leta dan leta 1858: »Zapomnite si narodno prislovico: Kdor ne poštuje sam sebe, ga tudi ne poštujejo drugi.«, in dodal, da to vsekakor velja tudi danes, ko večina Slovencev žal nima pojma o lastni zgodovini, zaradi česar je povsem odrezana od svojih korenin, posledično pa se naši ljudje ne morejo izoblikovati v celovitega zrelega človeka in zato niso pripravljeni na vse okoliščine in razmere, ki jih prinašata sodobna družba in življenje.

Trstenjaka je posebej zanimalo obdobje antike ter izvora Slovencev. Vse njegovo delo je bilo usmerjeno v zbiranje dokazov o prisotnosti naših prednikov na širšem področju srednje Evrope že pred našim štetjem, ali vsaj pred 6. stoletjem. Dokazoval je, da so bila številna antična plemena in ljudstva: Veneti, Karni, Japodi, Noričani in Panonci dejansko naši predniki in so bili vsi ti domorodci Sloveni. Načrtno je zavračal zlasti nemške pa tudi druge pisce, ki so brez konkretnih dokazov trdili, da naj bi naši predniki Sloveni prišli v te kraje šele v 6. stoletju. Trdil je, da so bili naši predniki naseljeni na obsežnem področju srednje Evrope že vsaj pred tri tisoč leti. Dokazoval je, da so prišli iz Indije v Evropo že davno pred našim štetjem in da so sorodstveno ter jezikovno povezani z drugimi slovenskimi narodi, ki so jih pričeli v začetku 19. stoletja, po »zaslugi« jezuita Čeha Dobrovskega, načrtno imenovati Slovani. Do tedaj sta bili našim prednikom znani

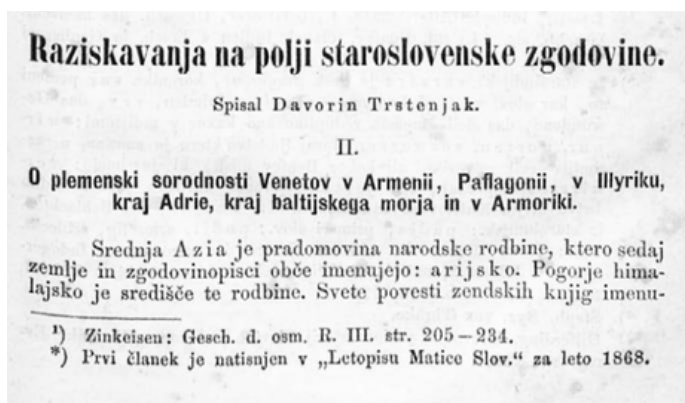
zgolj izvirni domači imeni Sloveni in Slovenci, o Slovanih pa se jim niti sanjalo ni. Tega imena in pojma sploh niso poznali, kaj šele uporabljali.

Zato je Šiško v svoji predstavitvi dosledno uporabljal naše domače izvirno ime Sloveni ali Slovenci, ne pa povsem neustreznega in anahronističnega imena Slovani, ki je za naš narod skrajno škodljivo. Poudaril je, da se ob tem dobro zaveda, za kako zahtevno tematiko gre in obenem tudi tega, da večina današnjih zavedenih Slovencev zelo težko razume, kaj so jim z načrtno vpeljavo novo konstruiranega imena Slovani dejansko naredili.

Trstenjakova dela so bila predvsem v nasprotju s takratno nemško zgodovinsko šolo, s katero so se med študijem zgodovine seznanili pravzaprav vsi tedanji slovenski zgodovinarji in izobraženci. Zlasti je kritiziral tista nemška dela, ki so obravnavala antično zgodovino in razglašala vse za keltsko dediščino. Nemci so tedaj utemeljevali svoj narodni izvor v Keltih in Germanih ter s tem dokazovali svojo starodavnost in pravico do ozemelj, ki so jih naseljevali v 19. stoletju. Ob tem so zanikali obstoj slovenskih plemen in rodov, ki so v srednjem veku dokazano prebivali na ozemlju poznejše Nemčije in Avstrije, od Severnega do Jadranskega morja. Podobno so se v tisti dobi obnašali tudi Italijani, ki so poudarjali svoj izvor v Rimljanih in so si lastili tudi ozemlja, ki so nekoč sodila pod rimsko cesarstvo. Tudi oni so dobro vedeli, da so Rimljani vojaško – z ognjem in mečem – zasedli ozemlja, na katerih so živela staroselska, domorodna plemena in ljudstva. Oboji so zato načrtno podpirali domnevno pozno naselitev t. i. Slovanov, pri čemer je potrebno jasno povedati, da imena Slovani v antiki in v srednjem veku v virih ni nikjer najti. Zato je uporaba tega imena in pojma za obdobje antike in srednjega veka nesprejemljiv anahronizem. Je pa zato v srednjem veku večkrat jasno izpričano izvirno ime Sloveni, ki pa se ni nanašalo na vse današnje narode, ki jih danes poznamo pod imenom Slovani. Tako Nemcem, kot Italijanom je ustrezal domnevno pozen prihod t. i. Slovanov v 6. in 7. stoletju, saj bi ti potemtakem bili prišleki in bi »zasedli« ozemlja, ki

so pred tem pripadala Nemcem, torej Frankom, Germanom, in Bavarcem oziroma Italijanom – Rimljanom.

Šiško je v svojem zgodovinskem pregledu izmed mnogih spisov za zbornik izbral 9 Trstenjakovih prispevkov, na sami predstavitvi pa je predstavil zgolj Trstenjakov spis Raziskavanja na polji staroslovenske zgodovine, O plemenski sorodnosti Venetov v Armenii, Paflagonii, v Illyriku, kraj Adrie, kraj baltijskega morja in v Armoriki, ki je izšel v Letopisu Matice slovenske za leto 1871.

O plemenski sorodnosti Venetov

Že iz naslova je razvidno, da je Trstenjak v svojem spisu obravnaval plemensko sorodnost Venetov v Paflagoniji, Armeniji, Iliriku, ob Jadranu vse do Ravene v Italiji, ob Baltiku in v Armoriki (Bretoniji). V zemljepisnem smislu so to območja Trakije in Makedonije, Panonije, Norika, Karnije in Tirolske, vse do Venetskega/Bodenskega jezera (današnje tro-meje Nemčije, Avstrije in Švice), Bretanije v Franciji ter tudi deli otoške Britanije. Gre za širšo področje srednje Evrope, od Črnega morja, Jadranskega morja, do Baltskega in Severnega morja, vključno z delom Britanskega otočja.

Trstenjak je v tem spisu opisoval paflagonske, armenske, ilirske, jadranske, baltiške in armoriške ter britanske Venete, ter dokazoval njihovo medsebojno povezanost, sodelovanje in sorodnost. Bil je mnenja, da so stari pisci v antiki in v zgodnjem srednjem veku, med njimi Homer, Herodot, Julij Cezar, Tacit, Plinij, Solin, Pomponij Mela, Eustathij, Strabon, Ptolomej, Apollonij, Appian, Moses

Chorenski, Arrian, Jordanes, Prokopij, Einhard in še kdo, z imenom Veneti, opisovali ista plemena in rodove imenovane Sloveni v srednjem veku.

Prvi, ki je pisal o Venetih je bil Homer. Navedel je, da je v vojni Trojancev s Helenci, prišel prvim na pomoč tudi Pylaimenes, vodja Paflagoncev s posebnim krdelom iz rodu Enetov. Ta rod je bil tako junški in viteški, da ga je Homer imenoval Hrabro srce. Grki so zaradi značilnosti grškega jezika izpustili prvo črko »V« v imenu Veneti in posledično pisali o Enetih, kar je bilo po mnenju Trstenjaka splošno znano vsem kritičnim jezikoslovcem.

Homer je zapisal, da je pleme paflagonskih Venetov stanovalo v severni Paflagoniji ob obrežju »Pontus euxinus«, njihova pa so bila mesta Kytor, Sesam, Kromna, pobrežje Aigial, po Eustathijevo Kobial in grad Erythyn. Strabon in Ptolomej sta v Paflagoniji navajala več imen mest, rek in gora, ki imajo slovenski zven, kot so Zagora (ime gore), Šivata, Tobata, Rastia, Sokora, Titva, Olen, Elvia, Laskoria, Armen idr.

Paflagonija se je nahajala na južni obali Črnega morja, kjer je v soseščini moč najti še Mizijo (Mysia), Bitinijo (Bithynia) in Kapadokijo (Cappadocia). Vse te pokrajine so v današnji Anatoliji v Turčiji.

Pomponij Mela je navajal Venete med Armenci in Kapadočani, Apollonij pa pod Tibareni v pokrajini virov reke Halysa. Značilno je spet, da najdemo prav v predelih kjer so živeli armenski Veneti, imena starih mest s slovenskim licem, npr. Zara, Zela, Ibora, Komana, Komiša idr. Vsekakor so armenski Veneti živeli še vzhodneje od paflagonskih Venetov. »Ti Veneti so še se ohranili v Armeniji za zgodovinoslovca Mosesa Chorenskega, rojenega leta 370, umrl je 489. po Kr.«

Deli venetske družine pa niso prebivali zgolj v Paflagoniji in mali Armeniji, temveč tudi ob spodnji Donavi ali Istru. Appijan je imenoval Venete v soseščini Dardanov in Sintov vse do meja Makedoncev.

Trstenjak je bil prepričan, da je v primeru tistih petih slovenskih plemen, ki jih je v Trakiji že v drugem in tretjem stoletju omenjal Armenec Moses Chorenski, in v katerih sedeže so se pozneje naselili Goti, dejansko šlo za ostanke Appianovih Venetov. V opombi je zapisal: »Gotini so v Trakio prišli leta 220 – 251 po Krist. Moses. Chorens je zajemal večidel iz Alexandrinca Pappa. Temu so toraj mogle venetske betve na Dunaji znane biti in za njega še životariti.«

Posebej zanimivo je tudi njegovo pisanje o plemenu Tribalov, ki so živeli v Trakiji in Meziji ter naseljevali današnjo severovzhodno Srbijo in severozahodno Bolgarijo. Okrog leta 336 pred našim štetjem so prišli v odkrit spor z Aleksandrom Velikim, zatem pa so jih obkolili Kelti in so bili v nenehnih vojnah zlasti s Skordiski.

Po Trstenjakovem pisanju je značilno, da so med Sloveni živečimi na ilirskem polotoku v njegovi dobi bile še žive povesti o Aleksandru Velikem. Zapisal je, da se je že Šafarik vprašal: »Mar ne izvirajo poznejše sage Slovencev o Aleksadru Velikem iz tistega časa?«

Zapisal je, da sta imela Tribale za Slovence tako Surowiecki, kot tudi Šafařík, ni pa ob tem navedel Vitezovičeve in Rafajeve Kronike iz konca 17. ter prve polovice 18. stoletja, v kateri so Tribali izrecno navedeni kot eno izmed slovenskih plemen. Rafaj jih je v svojem delu z naslovom Kronika aliti spomenek vsega sveta vekov, ki je izšlo leta 1744 imenoval Trivalji, vendar gre nedvomno za isto pleme Tribalov – zamenjava črke v in b predstavlja tipični slovenski betatizem.

Že v letu 507. pr. n. št. je Rafaj pisal o bojih med Slovenci in Makedonci, nato pa je za leto 371 pr. n. št. zapisal: »Vumre Aminthas Kralj Macedonski, ki se je bil podharačil Slovcem. Stupi za njim na kraljestvo starejši sin njegov Alexander, koj znovič sprosi, i kupi mira od Slovencev, dal im je brata svojega Filipa vu poručanstvo. Ali huda Mati Euridice do malo vremena Kralja sina svoga včinila

je vmoriti.«

Trstenjak je v nadaljevanju svojega spisa zapisal, da so v predzgodovinski dobi na severni strani Haema/Stare planine/Balkana naseljeni slovenski Veneti, ki so obstali do prihoda novih slovenskih naseljencev iz severa Evrope, ohranili povesti o Aleksandru Velikem in jih izročili svojim novodošlim sorodnikom. Drugače ni mogoče razumeti, kako bi se lahko te pripovedi ohranile, kajti med prihodom Aleksandra Velikega na obale Istra/Donave in prihodom severnih slovenskih plemen na Haem/Staro planino/Balkan je minilo okrog 800 let.

Tudi Herodot je poznal ter razlikoval Ilirske Venete in Jadranske Venete, v zvezi z ilirskimi pa je po navedbah Trstenjaka, zapisal:

»Dardani, Mysi, Sinti itd. so bili rodovi illyrskega plemena, in sicer tukaj v večini naseljena, — a potiori fit denominatio —, zato je imenoval te Venete — illyrske v razloček Venetov ob Adriji, ki jih je tudi poznal, saj pravi, da so se Synginni medijsk rod, razširjali od Istra do mej Venetov ob Jadranskem morju. Venetska plemena so torej v pradobi stanovala ob spodnji Donavi, njihovi sedeži pa so segali skozi Panonijo, Norik, Karnijo, do Ravene v gornji Italiji, in na zahodu po severnem Tirolskem do Bodenskega jezera, ki se je imenovalo: lacus Veneticus, kot sta pisala Pomponij Mela in Ptolomej in kjer se je še do današnjega dne ohranilo slovensko imenovanje za ladje: Lädīs.

Po ozemlju Jadranskih Venetov je tekla tudi reka Paduša, danes reka Pad v Italiji, ti Veneti pa so bili naseljeni vse do Ravene ob zahodni obali Jadrana. Zato nikakor ne smemo zamenjevati poznejših Benečanov in njihovega ozemlja z antičnimi Veneti, čeprav ima ime obojih isti izvor. V zvezi s temi Veneti se je Trstenjak skliceval predvsem na delo Alexandra Fedoroviča Gilferdinga, z naslovom Stara doba zgodovine Slovenov, ki je izšlo v ruščini. Zapisal je: »Slovenskost adrijanskih Venetov je učenil Gilferding tako jasno dokazal, da meni le ostanejo poberki.« Gilferding, ponekod tudi Hilfer-

ding je bil zgodovinar in jezikoslovec, (filolog), ter dopisni član ruske akademije znanosti iz Petrograda oziroma St. Petersburga.

V zvezi z baltiškimi Veneti je Trstenjak zapisal naslednje zanimive trditve: »Odkod so ti prišli v to okolico? Jaz mislim iz juga, odtrgnovši se od dunajske in noriško-panonske betve.« Zato so se med severnimi Sloveni ohranile stare povesti, po katerih je poljski Krak prišel tja iz Gorotana ali Karantanije, bratje Čeh, Leh in Meh pa iz Krapine v Bezjaški Sloveniji. Tudi menih Nestor je pripovedoval, da so Slovence, ki so prej stanovali ob reki Donavi v Noriku in Illiriku, iz teh dežel pregnali Vlahi ali Kelti. Surowiecki, Šafarik, Schlötzer in Mannert so spoznali, da so slovenska plemena v pradobi segala nepretrgoma od Jadrana do Venetskega (mare veneticum) ali Baltskega morja, in so naseljevala vso ozemlje med vodovjem, ki napaja reke Sava, Drava, In, Donava, Laba in Visla.

Posebej zanimiva je Trstenjakova navedba, da so v vzhodni Germaniji že v predzgodovinski dobi prebivali Sloveni. Bili so pomešani z Germani in Kelti, ta zmes pa je ustvarila posebno germansko-keltsko-slovensko pleme Svabinov (Svavov, Svebov), pod nadvlado Germanov. »Vlak Venetov je bil skoz dunajsko ravnino, čez noriške planine v Germanijo, in čez Karpate in Krkonoše v ravnine Visle in Odre tje do venetskega jadra.« Zapisana dejstva so po mnenju Trstenjaka poleg Gilferdinga spoznali tudi Schultze, Wersebe, Müller, Landau in drugi nepristranski Nemci, med Sloveni pa Šembera in Hanuš.

Šiško je pri tem posebej izpostavil naslednje: V oči predvsem bode navedba, da se je ime Veneti v antiki pojavilo na obrobju njihove naselitve, saj je ta vzorec povsem enak tudi pri imenu Sloveni v obdobju srednjega veka. Tudi ime Sloveni in ime njihovih dežel Slovenija (Sclavinia, Sclabonia, Sclavonia), se je po pravilu pojavilo na obrobju večjega slovenskega naselitvenega ozemlja, še posebej, kadar so vanj vdrla tuja plemena in rodovi. V starodavnih časih so baltiški Veneti jadranskim

Venetom prodajali jantar, ki je bil ključnega pomena za tedanjo trgovino in medsebojne stike Venetov na tako obsežnem ozemlju.

Naslednje izmed plemen Venetov so armoriški Veneti, ki so prebivali ob atlantskem oceanu, v lugdunski deželi, današnji Bretoniji (Bretagne) v Franciji. Ne samo na kopnem oziroma v primorju, marveč tudi na otokih Siata, Sena, in Vindillis. Uckert je prišteval k Venetom še otoke Riduna, Sarnija in otok Cesarea, ki je dobil ime po Juliju Cezarju. Današnje mesto Vannes, bretonski Venet in Gwenet, na najskrajnejši strani departmana du Morbihan še vedno opominja na nekdanja bivališča Venetov v bretonskem primorju. Njihovo luko ali pristanišče so Galli imenovali venetsko »vindana portus«, zemljepisci pa so menili, da je bilo tudi mesto Dariorigum v posesti teh Venetov. Te Britanske Venete omenja Einhard še v osmem stoletju, ko govori o povratku britanskih Venetov v Galijo.

»Toliko sem dosedaj našel dokazalnih razlogov za sorodnost Venetov v Armeniji, Paflagoniji, v Illyriku kraj Adrije, baltskega morja in v Armoriki. Želim, da bi drugi slovenski starinoslovci v teh preiskavah še srečniši bili.«

Na koncu obravnave tega Trstenjakovega spisa je Šiško navedel še njegove zapise v zvezi z imenom Veneti, ki jih je avtor zapisal že na začetku študije.

Po njegovem so Veneti sodili med arijanska oziroma arijska plemena in so bili bratje ter sestre evropskih arijanskih narodov: Grkov, Italov, Illirov, Keltov, Germanov, Sloveno-Litovcev, Sarmatov, Trakov, Skithov idr.

V zvezi s tem je Trstenjak zapisal: »Ta rodbina se je že v Azii velela: Arja, in svojo zemljo imenovala: Arjavarta, Arjaka, iz ktere je novopersinsko: Irak nastalo. Arja pomenja: čestitljiv, slaven, ehrwürdig, venerabilis, in to ime je delalo nasprotje proti drugim narodom, ki so se imenovali: Mlekhas in Varvarikas, s katerim slednjim imenom so posebni

črni rod Kušitov ali Aithiopov poznamenovali.«

Skliceval se je na Gilferdinga, ki je dokazal, da tudi ime Sarmat pomeni čestitljiv, prav tako pa tudi ime Veneti, Venti. To prastaro ime Slovenov, je »synonymon imen Arjas, Aretas, Sarmatas, in tudi izrazuje člena čestite, slavne arjanske rodbine«.

Za časa Trstenjaka, je veljalo – sam piše »je dokazano in brez vse dvombe pripoznano«, – da so bili Tacitovi Veneti Sloveni, »in ker tudi sosedni Finci in Skandinavci že od nekdanj Slavene imenujejo: Wane, Veneje, Venelaiset, to je, zemljo Venov – Venetov, in ker po postavah in lastnostih svojega jezika Slavene tudi Nemci imenujejo: Wenedi, Wanadi, Vinuli, Windili, Wenden, Winden, in Kelti: Vineth, Veoned, Gwineth, smemo brez vse spotike povsod iskati slovenskega plemena, kjer ime Venet najdemo.«

Vsekakor pomeni Trstenjakovo pisanje o imenu Veneti tudi neposredno jezikoslovno zvezo z imenom Sloveni. Znano je, da številni pisci izvajajo izvirno domače narodno ime Sloveni iz besed slovo, govor, kot tudi iz besed sloveti, sloveči, slava, slavni, kar je v svojem predgovoru k prvi slovenski slovnici zapisal že Anton Bohorič leta 1584. Nedvomno je pomen imena Veneti – čestitljivi, čestiti, slavni zelo blizu, če ne celo enak pomenu imena Sloveni – sloveči, sloveti, tisti, ki slove – častni in slavni. Čeprav Trstenjak tega ni izrecno zapisal, je torej tudi povezava imen Veneti in Sloveni jasna, nedvoumna in nesporna.

Šiško je opozoril tudi na zanimivo dejstvo, da je sklepanje izjemno podobno Trstenjakovemu, moč zaslediti sto let pozneje pri Georgeju Sotiroffu, kanadskemu znanstveniku bolgarskega rodu, ki je deloval na Univerzi Laval v Québecu v Kanadi. George Sotiroff, tudi Georgi D. Sotirov je na Wikipediji naveden kot doktor znanosti, zgodovinar in filolog. Gre za pisca prispevka Feniciansi, Veniciansi, Heneti, Veneti in Vendi, objavljenem leta 1971, v Anthropological Journal of Canada, vol 9., no. 4, Ottawa : Anthropological Association of Canada,

1971, str. 5–10, ki je za nas res posebej zanimiv. Sotiroff je namreč, zagotovo povsem neodvisno od Trstenjaka, prišel do dobesedno enakih ugotovitev in sklepov. Pravzaprav oba pisca tudi dopolnjujeta drug drugega.

Trstenjak je v naslednjih letih objavil kar štiri obsežne spise, s katerimi je želel zlasti z jezikovnimi raziskavami podpreti svoj članek O plemenski sorodnosti Venetov v Armeniji, Paflagoniji, v Iliriku, ob Jadranu, Baltiku in v Armoriki. Gre za spise z naslovom Slovanski elementi v venetščini I (1874, 72 strani), II (1875, skupaj 151 strani, v kar so všteti dodatki in popravki ter izvirno besedilo profesorja Contzena v nemščini (Professor Contzen o slovanskosti starih Venetov, Capitel VIII., Die Veneter) – 9 strani), III (1876, 87 strani) in IV (1877, 87 strani), ki jih je izdala Matica Slovenska. Vsi štirje spisi skupaj obsegajo 397 strani.

Ker je dokazano in brez vse dvombe pripoznano, da so Tacitovi Veneti bili Slaveni, in ker tudi sosedni Finci in Skandinavci že od nekdaj Slavene imenujejo: Wane, Veneje, Venelaiset, to je, zemljo Venov — Venetov, in ker po postavah in lastnostih svojega jezika Slavene tudi Nemci imenujejo: Wenedi, Wanadi, Vinuli, Windili, Wenden, Winden, in Kelti: Vineth, Veoned, Gwineth, smemo brez vse spotike povsod iskati slovenskega***) plemena, kjer ime Venet najdemo.***)
Homer je prvi, kateri poslavlja Venete. On omenja, da v vojski Trojancev s Helenci je prišel prvim tudi na pomoč Pylaimenes, vodja Paflagoncev s posebnim krdelom iz roda Eneetov, katero je bilo tako junaško in viteško, da je Homer imenuje: „λέσιον σίγη“ — hrabro srce. 2)

O plemenski sorodnosti Venetov

Zanimiva je bila tudi Šiškova naslednja primerjava, ki prav tako izhaja iz pisanja Davorina Trstenjaka: Vsekakor si je za zapomniti, da so se po Ammianu Marcelinu Julijske Alpe v starodavni antiki, nedvomno pa pred Julijem Cezarom, imenovala Venetske Alpe. O tem imenu danes Slovenci žal več nimamo pojma, ime Julijske Alpe pa se nam zdi povsem običajno. To je podobno, kot če bi naši potomci čez nekaj sto let, na primer Slovenske gorice imenovali Adolfove gorice.

Oba – Julij Cezar in Adolf Hitler sta bila namreč okupatorja naših domorodnih ozemelj, ki sta jih začasno zasedla. Zato je neverjetno kako današnji rodovi Slovencev povsem nekritično sprejemamo poimenovanja, ki vsebujejo imena naših okupatorjev, kot je to v primeru Julijskih Alp.

Znanstveni simpozij o slovenskem domorodnem Kralju Samotu

Znanstveni simpozij o slovenskem domorodnem Kralju Samotu ob 1400. letnici začetka njegove vladavine

V četrtek, 26. 10. 2023, je v akademiji dvorani v stavbi SAZU na Novem trgu 3 v Ljubljani potekal mednarodni znanstveni simpozij o slovenskem domorodnem Kralju Samotu ob 1400. letnici začetka njegove vladavine.

Predavatelji so predstavili slovenskega Kralja Samota, njegov čas in njegovo vlogo pri razvoju in konstituiranju slovenskih narodov ter slovenske narodne istovetnosti z zgodovinsko-političnega, pravnega, literarnega in omičnega vidika.

PROGRAM	
10.00	zasl. prof. dr. Ludvik Toplak, predsednik Alma Mater Europaea Pozdravni nagovor v imenu Alma Mater Europaea
10.05	akad. prof. dr. Peter Štih, Filozofska fakulteta UL in SAZU Zgodovinsko o kralju Samu in njegovi povezavi s slovensko zgodovino
10.35	dr. Naďa Profantová, Arheološki inštitut, Akademija znanosti Češke Republike »Samo's Merchants«
10.55	akad. prof. dr. Marko Snoj, ZRC SAZU in SAZU Praslovščina v času kralja Sama
11.15	akad. prof. dr. Marko Jesenšek, Filozofska fakulteta UM in SAZU Motiv kralja Sama v slovenski literaturi
RAZPRAVA (30 minut)	
ODMOR (30 minut)	
12.40	zasl. raz. prof. dr. Darja Mihelič, ZRC SAZU Izročilo o vladarju Samu v historiografiji do 18. stoletja
13.00	dr. Feliks J. Bister, Dunaj Samo in njegova srednjeevropska vladavina v ogledalu avstrijskega zgodovinopisja po letu 1945
13.20	doc. dr. Jakub Izdny, Filozofska fakulteta Karlove univerze, Praga Samo and his Empire in the Recent Czech (and Slovak) Literature and Discussion
13.40	izr. prof. dr. Aleš Maver, Filozofska fakulteta UM Samo v slovenskem zgodovinopisju od Prešerna do druge svetovne vojne
14.00	izr. prof. dr. Borut Holcman, Pravna fakulteta UM Narratio iuris in Samova plemenska zveza
RAZPRAVA (30 minut)	

S svoji prispevki so na znanstvenem simpoziju sodelovali:

1. Zgodovinsko o kralju Samu in njegovi povezavi s slovensko zgodovino (akad. prof. dr. Peter Štih, Filozofska fakulteta UL in SAZU)
2. »Samo's Merchants« (dr. Nad'a Profantová, Arheološki inštitut, Akademija znanosti Češke Republike)
3. Praslovanščina v času kralja Sama (akad. prof. dr. Marko Snój, ZRC SAZU in SAZU)
4. Motiv kralja Sama v slovenski literaturi (akad. prof. dr. Marko Jesenšek, Filozofska fakulteta UM in SAZU)
5. Izročilo o vladarju Samu v historiografiji do 18. stoletja (zasl. raz. prof. dr. Darja Mihelič, ZRC SAZU)
6. Samo in njegova srednjeevropska vladavina v ogledalu avstrijskega zgodovinopisja po letu 1945 (dr. Feliks J. Bister, Dunaj)
7. Samo and his Empire in the Recent Czech (and Slovak) Literature and Discussion (doc. dr. Jakub Izný, Filozofska fakulteta Karlove univerze, Praga)
8. Samo v slovenskem zgodovinopisju od Prešerna do druge svetovne vojne (izr. prof. dr. Aleš Maver, Filozofska fakulteta UM)
9. Narratio iuris in Samova plemenska zveza (izr. prof. dr. Borut Holcman, Pravna fakulteta UM)

Iz predstavljenega programa mednarodnega znanstvenega simpozija, nam je takoj padla v oči primerjava naslovov prispevkov dveh predavateljev, Čeha in Slovenca. Gre za pispevka Samo and his Empire in the Recent Czech (and Slovak) Literature and Discussion – slovenski prevod naslova se glasi: Samo in njegovo cesarstvo v sodobnem češkem (in slovaškem) slovstvu in razpravi (avtor: doc. dr. Jakub Izný, Filozofska fakulteta Karlove univerze, Praga) ter Narratio iuris in Samova plemenska zveza (avtor: izr. prof. dr. Borut Holcman, Pravna fakulteta UM).

Zakaj češki predavatelj imenuje Samotovo slovensko kraljestvo Samovo cesarstvo, slovenski predavatelj pa Samova plemenska zveza? Razlika

med obema poimenovanjema in dejanskim imenovanjem v ohranjenih zgodovinskih virih je več kot očitna. V prvorazrednem zgodovinskem viru Fredegarjeva kronika je Samotovo kraljestvo imenovano: regnum Samonem ter Samonem regem Sclavinorum, v viru Gesta Dagobertum pa sta v istem stavku Dagobert in Samo statusno izenačena: Dagobertum regem Francorum et Samonem regem Sclavorum.

FREDEGARI
ET ALIORVM CHRONICA.
VITAE SANCTORVM.

EDDIT
BRVNO KRVSCIL

DEPT I TAPPA.

HANNOVERAE
IMPENSIS BIBLIOPOLII HARNIARI
MDCCLXXXVIII.

Fredegarjeva kronika

Zastavljamo utemeljeno vprašanje – kako je mogoče, da sta na istem znanstvenem simpoziju isti človek – Kralj Samo in njegovo kraljestvo obravnavana tako zelo različno? Češki predavatelj je Samotovo kraljestvo povečal v imperij (angl. Empire), kar nikdar ni bilo, slovenski predavatelj pa je isto Samotovo kraljestvo ponižal v plemensko zvezo.

V prvorazrednem zgodovinskem viru nam neznani pisec t. i. Fredegarjeve Kronike prvi poroča o obstoju Slovenskega kraljestva oziroma kraljestva Slovenije (Samonem regem Sclavinorum) v srednji Evropi in to že v prvi polovici 7. stoletja.

Vir najprej poroča, da se je v 40. letu Klotarjeve vladavine (leta 623), neki Samo iz okrožja Senonago, pridružil drugim trgovcem, da bi odšel z njimi in trgoval (posloval) s tistimi Slovenci (Sclavos), ki so bili znani tudi kot Vindi (Winedi). Slovenci (Sclavi) so že začeli s kramolo (vstajo) proti Obrom (Avaris) imenovanim Huni (Chunis) ter proti njihovem vladarju Kaganu. Samo se je pridružil kramolnikom,

se izkazal v boju proti Obrom in nato postal slovenski vojvod. Pozneje so ga izbrali še za kralja.

Samotovo kraljestvo je sestavljalo več tedanjih slovenskih dežel ali vojvodstev:

Gorotan – Karantanijo, Panonijo, čezdonavsko Slovenijo/Slovensko in poznejšo Češko.

Severnemu delu Slovenskega kraljestva se je pridružil vsaj del Slovenov živečih v Germaniji, ki jih je vodil vojvod Dervan. To Slovensko kraljestvo, ki mu je vladal Kralj Samo, so leta 631 napadli združeni Franki, Alemeni in Langobardi.

Kralj Samo

V šolah učijo, da je šlo za Samotovo plemensko zvezo, kar je sicer res, vendar se ta ni v ničemer bistveno razlikovala od Dagobertove plemenske zveze na drugi strani. Obe plemenski zvezi sta v viru imenovani kraljestvo (regnum), na eni strani kraljestvo vzhodnih Frankov (Avstrazije) in na drugi strani kraljestvo Slovenov. Samotovo Slovensko kraljestvo je bilo v medsebojni vojni s frankovskim kraljestvom zmagovito! To potrjuje neznan pisec Fredegarjeve kronike, ki je v njej povsem enakovredno ovrednotil obe kraljestvi. Prav tako pa tudi zgodovinska dejstva, saj so bila v kraljestvo vzhodnih Frankov vključena tudi plemena Alemanov, Turingov in Bavarcev. Zato je povsem nerazumljivo in nesprejemljivo, da slovenske učence, – v kolikor se o tem sploh še učijo, – slovenski učitelji zgodovine zavajajo s trditvami, da so Dagobertovi Franki imeli močno in dobro urejeno ter vodeno državo – kraljestvo, Samotovi Sloveni pa

zgolj plemensko zvezo na nižje urejeni ravni.

V Fredegarjevi Kroniki najdemo tri oblike zapisa istega narodnega (etničnega) imena pripadnikov Samovega kraljestva, torej gre za sinonime. To so Sloveni (Sclavos), Vinidi/Vindi (Winidis) in Venedi/Vendi (Wenedus). Zadnji dve obliki imena, so za isto ljudstvo – Slovene – uporabljali Nemci. Vsa tri imena pa v jeziku domačinov pomenijo preprosto Sloveni. Psevdo Fredegar je namesto imena Veneti uporabljal zapisa imen Vinidi in Venedi, ki sta zanj enaka imenu Sloveni (Sclavos coinomento Winidos). V nadaljevanju pisanja v Fredegarjevi kroniki naletimo tudi na »Valuka, vojvoda Slovenov«, pri čemer se izvirni zapis glasi: »Wallucum ducem Vinedorum«. Pri Fredegarju, podobno kot pri Jordanesu in še nekaterih piscih, ki so živeli in delali v približno istem obdobju, najdemo jasno enačenje Venetov oz. Vindov in Slovenov, npr. v Vitae sanctorum Columbani (leta 615), v kateri so omenjeni »Veneti, ki se imenujejo Sloveni«, v izvirniku »termini Venetorum qui et Sclavi dicuntur«.

Poglejmo odlomek pisanja o slovenskem Kralju Samotu iz knjige profesorja Janeza Trdine z naslovom Zgodovina Slovencev, ki jo je napisal kot dijak že leta 1851, vendar je ostala zgolj v rokopisu. Šele leta 1866 jo je izdala Slovenska matica pod naslovom Zgodovina slovenskega naroda:

»Zakaj da so zdaj nategoma tako sovražni postali, tega ne vemo, pa to se za gotovo ve, da so, kakor poprej Nemce in Grke, zdaj tudi Lahe hrabri naši očetje premagali.

Pa nevarnejši sovražniki kot ti trije so bili Obri, ki so dežele Slovencev napadli. Gotovo so se oni branili, pa kaj je to pomagalo proti ljudem, ki jih je kot listja in trave na našo zemljo prišlo. Pa slovenski rod ni sam pod jarmom Obrov omagal, temuč tudi Moravci in Čehi so ob enem njegovo težo čutili. Ta sužnost, v kateri so Slovenci več kot dvajset let bili, ni se dala primerjati goli podložnosti, temuč bila je stiska brez mere, klanje brez prenehe in vničevanje ne le posameznih ljudi, temuč celega naroda.

Slovenci so bili poljedelno ljudstvo, ki so polno žitnico imeli. Pa ravno žita so Obri potrebovali, zakaj z denarjem in drugimi rečmi so je mogli Grki zalagati. Tedaj so v dežele naših prednikov pridrli, mastili se od njih žuljev, in grozovitnosti počenjali, da poskus jih popisati še senca tega ni, kar se je v resnici godilo. Žito je bilo našim očetom vzeto, odneseno, ali končano; njih ženske trpinčene; njih hčere skrunjene; njih otroci psom za živež metani in oni sami primorani, vse to tiho gledati, ali pa, ako se ustavljajo, nesrečen konec storiti. Leto za letom trpi to mučenje, celo po zimi ostanejo Obri na Slovenskem in tako trpe zdaj Slovenci sami muke, ktere so oni Grkom prizadevali. — Še je trpljenja odraslih slovenskih sinov omeniti. Oni so morali svoje stariše in dom popustiti in hoditi z Obri vred proti Grkom in drugim narodom bojevat se. Ko je prišel dan bitve, bili so ti mladenči primorani, sami na celo vojsko sovražnikov pasti, ako je pa njihov pogum užugal, ni bilo zanje po zmagi olajšanja. Vse dobičke so Obri za se obdržali. Če so bili pa slovenski mladenči pri tem napadu nesrečni, potem šele se jim je pridružila truma njih zatiravcev in ž njimi vred bitvo ponovila. Tako se je slovenska kri takrat za tujo plenaželjnost pretakala, pa osoda je hotela, da ni tekla zastonj. V teh bojih si je mladost naših prednikov nabrusila meč, kterege je kmalu sukala proti tistim, ki so jo k tem bojem morali.

Rešitelj našega naroda iz teh strašnih nadlog je bil Samo. O njegovi mladosti se nič ne ve; tudi o kraji, kjer je bil rojen in izrejen, zgodovina molči, le o njegovih delih se je slava raznašala. Nemci so mislili, da je bil kupec, ki je od dežele do dežele s svojim blagom popotoval. Pa prikazni, ki na dan pridejo, to skrivnost razjasnijo, zakaj ob enem času Slovenci, Čehi in Moravani vstanejo in se na svoje tlačitelje Obre zaženo in vsi ti rodovi imajo vojvoda Samota. Brez dvombe skoro se je tedaj Samo le kupca hlinil, da je varno in brez suma od kraja do kraja hodil, svoje rojake s pogumom naduševal, je spodbujal, tolažil in jim čas rešitve obetal. Še le ko je dovelj srčne in pripravljene vidi, da znamenje za punt proti Obrom, ki so bili zdaj ob enem na Veltavi, Moravi, na Dravi in Savi napadeni. Za Slovence je bilo to poče-

tje toliko nevarniše, ker je o tem času tudi francoski kralj Dagobert, kateremu so bili Bavari in še več drugih Nemcev podložni, slovenske dežele zgrabil. Pa kaj ne stori narod, ki ga kak domorodca, imeniten možak vodi, in ki se kot takrat naši očetje bojuje za svojo last, za vse, kar mu je drago in ljubo, za obstoj svoje narodnosti in za svobodo. Leta 1848 smo doživeli, da so naši hrvaški bratje ob enem času Lahe premagovali in puntarske Ogre napadali. Imeli so bana in imeli so nadušenje za dom in cesarja. To je bilo tudi pri naših očetih: imeli so Samota in imeli so ognjenost za rešenje zatrtega doma.

Komaj Slovenci vstanejo, že tudi od vseh strani sovražniki vro, na desni s silno armado Obri pridejo, na levi iz Solnograda sem se Dagobert in Nemci približujejo, Lahi čez Sočo udarijo in drugi nemški rodovi na severu zgrabijo Čehe. Tako obdani se naši očetje na bran pripravljajo. Koroški Slovenci so prvi na nogah in nagloma iz svoje dežele Nemce izženejo, na Tirolsko udarijo in se tu zopet polaste starega mesta Agunta, ki je od konca slovensko bilo, pa potem Teslu v roke prišlo. Na kralja Dagoberta gre potem velika vojska Slovencev, ki jej Samo sam zapoveduje. K njemu je Dagobert napotil poslanca, ki v imenu kralja tirjajo, da se Slovenci, ker so božji psi, podado Francozom in Nemcem, ki so božji hlapci. Jezno odgovori Samo: Ako smo mi psi, vi pa hlapci božji, toraj vas bomo raztrgali, ker ne spolnujete volje tega, čegar hlapci ste. Po tem pogovoru se Samo z armado vzdigne, in pri Vogastogradu, ki je bil najbrž na levem bregu Mure na štajerski zemlji, francoske in nemške drhali zagrabi. V groznem boji preide prvi dan, tudi prihodnji dan boja še ne odloči, strašneje še kot pred se tretji dan bitva ponovi. Francozov in Nemcev je več in pričujočnost kralja samega jim srčnost zbujuje, tedaj so njih napadi grozoviti in če ravno prvokrat ne predero, zakade se toliko silniše v drugo. Pa njim nasproti stoji ljudstvo, ki se je iz dolgih stisk predramilo, ki je zaklepe razbilo in srdito na maščevanje prišlo, in to ljudstvo ima Samota zapovednika, kateremu brez dvombe ni kos kralj Dagobert. Tako se vrti boj tudi tretji dan, pa

predno še mrak napoči, pobegnejo Francozi in Nemci in jasna, luna osveta dobljeno, s tisoči in tisoči sovražnikov krito borišče. *)

*) O tem boji pripoveduje g. J. Koran v sestavku: »Korutany« (v Slovníku naučném, del IV. str. 837) nekaj drugače; on navaja za ta boj 630. leto. Ravno tako oba Jirečka v „Oesterr. Geschichte für das Volk, II. Entstehen christlicher Reiche im Gebiete des heutigen österr. Kaiserstaates vom J. 500–1000, S. 89.

Na vseh krajih obrneta slavna, 623. po drugih 630. leta dobljena zmaga okoliščine Slovencev. Lahi, ki so že daleč na Krajnsko pridrli, pobegnili so zdaj nazaj; Čehi se zbero in Nemce, ki so je napadli, pobijejo, in tudi upiranje Obrov je proti razkačenemu ljudstvu zastoj. Gotovo je bila morija proti tem sovražnikom naj večja. Obrom je dajala misel, da so toliko časa močnejši in gospodje Slovencev bili, in da bi presramotno bilo dati si zdaj to oblast iztrgati, pogum in junakost. Slovenci so zopet imeli brez števila krivic maščevati, in zmaga proti kralju Dagobertu jim je podelila veselo zaupanje v lastno moč.

Boj je dolg in krvav, pa kakor Francozi in Nemci premagani so tudi Obri tako, da od tega časa nikdar več prejšnje veličasti ne dosežejo. Plačilo teh zmag je za Slovence samostojnost in stara svoboda, za vodja Samota pa kraljeva krona, katero mu Slovenci, Moravani in Čehi podado. Vse rodove je vladal potem on več kot 30 let, namreč do 658. leta. Dokler je živel, bili so Slovenci mogočno ljudstvo, in so zaporedoma Francoze, Obre in Nemce strahovali in njih kraljestvo je segalo od tržaškega morja do Donave in od Donave gori noter do izhodnega morja. Pa le krepka pest Samotova je zamogla vse te dežele skupej držati; ko on umrje, tudi njegovo kraljestvo razpade in zopet žive Slovenci in Čehi posebej.«

Leta 1867 je v Mariboru izpod peresa Franceta Remca in v založbi Božidarja Raiča izšla »glediščna igra v treh činih« oziroma gledališka igra v treh dejanjih z naslovom »SAMO, prvi slovenski kralj«.

Iz te gledališke igre navajamo štiri dejanja:

»II. čin.

Se godi pred Boguvlastovo kočjo v Vogastogradu.

12. prizor:

Prejšna. Alkun. Vsevid. Čedoljub in nekteri starešine in župani, kateri slovesno okoli Samota stopijo.

Vsevid: (Slovesno.) Zbrani starešine in župani! Gotovo se še vsak od nas spominja, koliko krivice so nam že od nekdanj tužij naredili.

Da si ravno so nam vse pobrali in nas vedno trli, vendar s tem še niso zadovoljni; radi bi nam tudi zadnjo mrvico svobode vzeli ter nas do dobrega zatrli. Da je res to njih namen, o tem ni dvomiti. Od dveh strani se neprijatelj bliža, od dveh nevarnost žuga. Kako bi se rešili? Pomoč je trojna. Ali vsi pobegnemo ter vsak svoj dom sovražniku pustimo, naj v njem gospodari kakor ga je volja; ali se jim dobrovoljno udamo ter življenje in vse, kar imamo, njih milosti izročimo; ali pa se po junaško branimo. Od teh pomoči naj si vsak izbere tisto, ktera mu je všeč. —

Menim, da, ste mojih misli in ste zadnje izvolili. Tako je prav! Tako so tudi naši dedi delali! Zbrali smo se, da se v bran postavimo za domovino, za svoj narod in pravice. Gotovo blag namen! Da ga dosežemo, treba je moči in sloge. Sedaj smo vendar še raztreseni! podobni smo še roju, kateri nima matice.

Roj brez matice ne obrodi; tudi mi ne moremo brez vojvoda. Tega nam je najprej treba. Tu med nami stoji tisti mož, ki je vreden te česti. Pridobil si je že mnogoterih zaslug za svoj narod; prvi nas je budil iz dolgega spanja, prvi nas je učil, naj bomo složni. Zato smo ga vsi zbrani starešine in župani izvolili za vodnika. Samo bo naš vojvod!

Alkun: Samo, ti nas vodi!

Čedoljub: Ti nam bodi matica! (mu podajajo desni-

ce in ga prosijo). Prosimo te, vodi nas!

Boguvlast: Dobregra vodnika ste izbrali! (Samotu.)
Usliši nas in bodi vojvod!

Samo: (Ganjen.) Da si ravno sem še mlad in vojvodstvo ne pristuje meni, marveč kateremu od starešin, vendar se nebom ustavljal, ker pravite da je to vaša želja in ste me izbrali. (Slovesno.)

Dajem vam častno roto pri vseh bogovih, da vas bodem vedno zvesto vodil, ter vas nikdar ne zapustim, dokler mi srce ne vsahne.

Vsevid: A starešine in župani se v imenu vseh zaklinjamo, da te bomo vselej poslušali, kakor vojvoda!

Vsi: Tudi mi ti dajemo častno roto!

Samo: Dobro bratje! Podpirajmo drug drugega in delajmo, kar največ moremo.

Vsevid: To tudi bomo.

Samo: Dani se! Pojdimo na delo! (Odide.)

Ostali: (Kličejo za njim grede:) Živio naš vojvod Samo!

(Zastor se spusti.)«

»I l l . č i n

se godi v taboru na vogastograjskem polji

2. prizor.

Samo. (Sam.)

Samo: Solnce je že vstalo in odločni časek se če dalje bliže primikuje. V sovražnih taborih se živo gibljejo; podoba je, da bomo na skoro bili boj, boj, ki odloči našo in sovražnika usodo. Ta odmeri narodu svobodo ali pa pogubo. Kdo ve, kakšen bo

konec ? — In čemu se bomo bojevali? Morebiti, da napademo tuj narod, ki nam nikdar krivice delal ni, da ga samosilno spravimo pod jarem? Ali pa za to, da ugrabimo kos tuje zemlje, ki nam ne pripada?

Oj, ne zato! Slovenci nismo še nobenemu krivice delali in tudi nismo segali po tujem gospodarstvu! Zadovoljni in veseli bomo, če nam tujec ne bo tega napadal, kar je naše. Vendar da bi tako ne! Plačujejo nam z nehvaležnostjo pravičnost. Pravice, ktere so nam svete, s peto gazi; otima nam, kar so si starodavni naši dedi pridobili. In takošno početje, pravijo, da je pravično! Žalostna jim majka! Radi bi nas spravili pod jarem! Pa naj le skusijo!

Vedi, tujec! da smo, ako nas je tudi malo, krepki in, da te bo zmaga, ako nas zmagaš, bridko stala. Pomisli tudi, ako znaš poštenja, da te taka zmaga ne proslavi, marveč te osramoti, ker si z njo pravico zmagal in jo poteptal. Nikar ne misli! da nas s tem za vselej s poti spraviš in uničiš. Tudi nam bo lepše solnce še svetilo. Sicer pa vedi! da vsaka reč le nekaj časa traja in, da zrelo jabolko samo z jablane pade. Tudi tebe bode konec, ko dozoriš. —

Ali kam sem spet zabredel? kam sem se zamislil? Pritaknilo se mi je, da nas sovražnik zmaga. Oj, le počasi! Nikar se ne prenagli! Niste nas še ukrotili, ne! Poprej še se poskusimo! Ako nam pomorejo bogovi in junaška sreča, premagamo vas mi! Naj se le Alkun in Vsevid vrmeta, in precej se udarimo.«

»6. prizor

B o g u v l a s t . (Sam.)

Boguvlast: (Prisopiha od desne na pozorišče.) Samo! kje si? Pesoglavci so se ravnokar vzdignoli in zgrabili naše. Tudi nemška vojska je odrinola iz tabora in stopa proti nam. Pojdi hitro! Zadnji čas je že. Naši kmetje nimajo vodnikov. (Ozira se plašen po pozorišču.) Ali kje je Samo? Kje sta Vsevid in Alkun? Boj se je pričel. Hitite! (Zapazi, da je sam.) Pa saj ni nienega. Gotovo so že tam. (Izza pozorišča odmeva hrup in če dalje huje rožljanje orožja.) Joj,

sliši se, da boj strašno besni! (Gleda na levo.) Ako se ne motim — res je! ta je Samo. Vidim ga na čelu vojske. Bojuje se ko lev. Suče meč! Koder maha, cepajo sovražniki kot snopje.

— A kdo zraven njega meč tako vihti? — Prav Alkun je. Ravno je prebodel svojega nasprotnika. — Glej! kaj je to? Sovražnik se umika — omaguje — naši kmetje vriskajo od veselja — viš! kako jih Samo navdušuje! — Tudi jaz grem k njim, da jih bom hrabil.

(Odide naglo.)«

»11. prizor.

Prejšnja. Vsevid. Alkun. Čedoljub in še nekteri starešine in župani.

Vsevid: (Pride od desno; za njim Alkun, Čedoljub in ostali.) Blagor domovini!

Ostali prišleci: Blagor narodu in njegovemu osvoboditelju! Slava našemu kralju Samotu! (Zvrste se slovesno okoli Samota).

Samo: (Strme.) Kaj če to reči, bratje? Ali se vam sanja?

Vsevid: (Ponosno.) Motiš se, predragi Samo! Sicer me pa poslušaj, da ti to pojasnim. (Slovesno.) Današnji dan je za naš narod gotovo močno važen. Danas nam se je rodila zlata svoboda, danes smo otresli tuji jarem, ker smo neprijatelja tako sijajno odpodili. Ker je ta dan res toliko znamenit, sklenoli smo starešine in župani in ves narod, da ga bomo prav spodobno praznovali.

(Važno.) Temu dnevu si ti, Samo! svetlo solnce, Vse, kar smo si danes pridobili, naklonil si nam ti. Za to smo ti močno hvaležni, ter smo te v spomin današnje zmage in v znamenje hvaležnosti izbrali za svojega kralja. Sveti nam tudi na dalje tako, kakor si nam v bitvi! Vodi nas tudi v miru tako modro, kakor si nas v boju!

Samo: (Resno in važno.) Starešine in župani! Hočete naj vam bom kralj. Ali dragi moji! vi preveč hitite; to ne sme iti na skok. Mar ne veste, da naši dedi niso kraljev imeli, marveč so z njimi starešine in župani vladali, po zakonih, ktere si je narod sam ustvaril? Ta običaj nam mora biti svet. Vladajo naj tisti, kateri so doslej. Ta reč je tudi važna in resnobna. Treba je, da prej pomislite, nego koga za kralja naredite, sicer bi se lahko kesali.

Ostali: Nikoli se ne bomo.

Vsevid: Mar ti, dragi, Samo! ni po volji, da bi še na dalje svoje brate branil, in jim tako dober oče bil, kot danes?

Ostali: (Prose.) Bodi nam kralj!

Samo: (Poda ganjen Vsevidu desnico.) Bodi, ker ne odjenjate? Branil vas bom, kakor danes; bom vam kralj in dober oče!

Ostali: Rotimo ti vernost!

Boguvlast: A vi, miljeni bogovi! čujte nad njegovim prestolom in ga branite zoper vsakega sovražnika!

Ostali: Na mnoga leta!

Samo: A vi, bratje! me podpirajte na čest in blagor narodu in domovini! Bodimo vedno složni, ker le sloga jači, nesloga tlači! Današnja zmaga vam svedoči, kaj Sloven zamore, če je složen!

(Zastor se spusti.)

K o n e c .«

V kolikor se kdo izmed vas bralcev ukvarja z gledališčem, naj obvesti uredništvo glasnika Domorodec in mu bomo posredovali celotno gledališko igro SAMO – prvi slovenski kralj, v prihodnosti pa si jo bomo tudi z veseljem ogledali.

France Remec, »SAMO, prvi slovenski kralj«.

Strah je grobar človeka in družbe

(drugo besedilo iz sklopa Človek na razpotju – stopiti v svetlobo)

*V prvem članku iz ciklusa **Človek na razpotju – stopiti v svetlobo** smo govorili o tem, kakšne so primerne poti za izgradnjo čvrstih temeljev nove družbe, ki vodi človeštvo na pot blagostanja, sožitja in miru. Tokrat se soočamo s pomembnim fenomenom – s strahom.*

Morda ste si zastavili vprašanje: »Kaj pa nam lahko novega povedo o strahu, saj ga vsakdo pozna.« Vendar pa bi se **ustreznejše vprašanje** glasilo: ali so nas **v času šolanja** o tem fenomenu kje temeljito poučili? Dejstvo namreč je, da nas o tem ne učijo praktično nikjer, čeprav nam **strah menda pobere več kot polovico naše življenjske energije**. Ali ste se kdaj vprašali, koliko vaših dejanj je posledica strahu? Če bi iskreno odgovorili na to vprašanje, bi bili presenečeni.

Strah nas spreminja v **nemočna, manipulaciji prepuščena bitja**, ki izgubijo svojo razsodnost. Postal je kot naša senca, ki nas spremlja povsod in pozabili smo, da je to nekakšen **rabelj v nas**, ki nam vedno znova potiska glavo na tnilo.

Pred mnogimi leti sem dobil **preblisk**, da bo strah v prihodnosti postal tako obremenjujoč dejavnik, da bo **grozil uničiti civilizacijo**. Rekel sem si, da je to treba na vsak način preprečiti in sem začel ta fenomen **poglabljeno raziskovati**. In tako se je rodil moj knjižni prvenec – knjiga **Planet strahu**. Po več kot 20 letih se je izkazalo, da so bile moje slutnje pravilne. Tematiko sem kasneje obravnaval na spletni strani **prisluhni.si**, na kateri sem objavljal tudi članke na različne druge teme in **povzetke** nekaterih pomembnih knjig. Do današnjega dne se jih je nabralo nekaj sto.

Dobili smo sporočila, da na planetu Zemlja živimo **bitja, ki se nenehno izgublajo v lastnih fantazijah**,

spominih, teoretiziranju, zmotnih zaključkih in špekulacijah. To naj bi bila ena izmed pomembnih **posebnosti** človeških **bitij na planetu Zemlja**, ki nam preprečuje, da bi bili sposobni živeti v sedanjem **trenutku** – v edini stvarnosti, ki obstaja. Mi se večinoma nahajamo v razmišljanjih **o preteklosti ali prihodnosti** – in to so **labirinti**, v katerih na nas prežijo strahovi.

Ozadje strahu

Generator strahu je hiperaktivni um, ki nenehno analizira, tehta, vrednoti, primerja s preteklimi dogodki, kalkulira, kako bi se izognil temu ali onemu, si pridobili prednost, bolje izkoristili položaj ... Ko v tem najde nekaj, kar bi ga lahko ogrozilo, se temu z vso pozornostjo posveti in se skuša **zavarovati pred tem**. Preprosta rešitev je tako – prenehati z vsem tem razmišljanjem, pozornost usmeriti v doživljanje danega trenutka. Treba je preprosto **verjeti v dobro, v dober izid**. Vse se bo izšlo tako, kot je prav.

Strah je **kreacija uma** in ne nas samih. To so pravzaprav **negativni, travmatični zaključki naših fantazij**, ki nas tako okupirajo, da se v njih navadno vrtimo v začaranem krogu. Ustvarjajo zmedo v nas in naš miselni aparat tako obremenijo, da **nismo sposobni treznega razmišljanja**. Prisilijo nas, da se **nenehno soočamo z istim problemom**, z isto domisljico, to pa nas vodi v **samopomilovanje** in samopohabljanje. Bistveno je to, da so **v tem prisotna čustva**, ki jih v tem primeru uporabljamo **v lastno škodo**.

Običajno se zgodi, da je **predstava o tem**, kaj se bo ob uresničenju strahu zgodilo, mnogo bolj **travmatična** kot tisto, kar se ob morebitni uresničitvi dejansko zgodi. Že to dejstvo nam govori, da se s strahom **nima smisla obremenjevati**.

Strah ima korenine v našem **pomanjkljivem zavedanju sebe**, v nepoznavanju naše božanske narave, v naši duhovni neozaveščenosti. Človek, ki se zaveda svoje **povezanosti z Izvorom**, ima pove-

zavo z **neizčrpnim bogastvom** modrosti in ljubezni, česar je seveda deležen, če se zaveda svojega duhovnega bistva. Zato strahu ne podlega. Kako bi le: **ljubezen, povezana z modrostjo, je najmočnejša sila**, ki obstaja. V zgodovini se je vedno znova pokazalo, da so **bojevniki**, ki imajo trdno vero, neustrašni in nepremagljivi borci. Tako se je izkazalo, da je **vera lahko zelo močan potencial in branik pred strahom**. Vero še veliko bolje seveda lahko nadomesti **znanje**.

Poglejmo si nekoliko **zgodovinsko ozadje**: strah se je pojavil takrat, ko je človek **stopil v svet dualnosti**, ko se je začel zavedati samega sebe in mu je bila dana **svobodna volja**. Ko sta **Adam in Eva** jedla sadove prepovedanega drevesa, sta bila s tem pregnana iz Raja. Utrgano jabolko simbolizira **dogodek preusmeritve njune absolutne pozornosti z Boga nase**. Kača (ki simbolizira Satana), jima je namignila, da **Bog ni najpomembnejši**. Tako se je rodil **dvom v Božjo veličino** in ustvarjen je bil **temelj** nespoštovanju, **pohlepu** in drugim fenomenom ob domnevi, da lahko človek **sam postane center** stvarstva in se enakopravno kosa z Bogom. To pa je **uničilo koncept enega centra** in stvarnost razdelilo na dva svetova: na človekov notranji svet in na božji svet zunaj njega. In takrat se je **pojavil ego** – zavest o sebi.

Človek je nenadoma postal **odvisen od lastnih sposobnosti**. Rodil se je – **strah kot čustveni nasledek dvoma in nezaupanja** v lastne sposobnosti. Izid dogodkov ni več odvisen od Vsemogočnega, in kar je še posebno pomembno – **energijo** je potrebno zagotoviti z lastnimi napori. Uspešen razplet dogodkov je **vprašljiv, riziko in možnost neuspeha pa prinašata strah**.

Potrebno je bilo nekakšno **varovalo ali orodje**, ki bi ob dejanju, neskladnem z božjo voljo, odvrčalo od nezakonitega obnašanja. To je bilo dano človeku skozi **mehanizme dvoma, nezaupanja in strahu**, ki so med seboj povezani. To pa je pozitivna plat tega neljubega fenomena.

Strah je po drugi strani **mehanizem, ki določena spoznanja zavre ali odloži**, s tem pa pot do spoznanja postane mnogo bolj **ovinkasta** in morda bolj **zanimiva**.

Strah kot orožje

Pomembno je ozavestiti, da je strah dandanes **prevladujoče orodje manipulacije s celotnim človeštvom**. Tisti, ki so nekoč ustvarjali vojne, ki so vir ogromnih dobičkov, so z leti spoznali, da za to, da človeka okupiraš in zaslužiš, **ne potrebuješ nikakršnega fizičnega orožja**. To mnogo **elegantneje in ceneje** storiš z načrtnim vcepljanjem strahu. To je med prvimi preizkusil Hitlerjev propagand-minister **Goebels**, ki je v propagandne namene začel uporabljati takrat še nove radijske in filmske medije in tako v celoti **sfanatiziral nemški narod**. Dandanes pa so šle stvari tako daleč, da se upravičeno sprašujemo, ali **so se strašljivi dogodki**, o katerih poročajo mediji, **zares zgodili**. Ali niso morda samo – medijska propaganda za strašenje ljudi. Prikazujejo nam namreč že lažne tridimenzionalne, **holografske tvorbe** v zraku (na primer kite, ki plavajo v zraku), ki so tako prepričljive, da jih ne znamo ločiti od naravnih. Tehnologija za to se imenuje Blue beam.

V zadnjih desetletjih, posebno **od 11/9/2001, je strah tako rekoč eksplodiral**. Pri vseh travmatičnih dogodkih gre za **vcepljanje močnega, celo smrtnega strahu**, ki človeka povsem paralizira in onesposobi: **spomnimo se** – najprej je svet preplaval **svetovni terorizem**, pripisan »islamskim ekstremistom«, nato se je zrušil finančni sistem, ki je spraval na boben številna uspešna podjetja. **Plandemija** »silno nevarnega virusa« je povzročila smrtni strah in nerazumna množična zapiranja ter **nezaslišano teptanje človeških svoboščin**. Ukrajinska vojna je zapretila z **jedrskim spopadom** in energetske krizo, v zadnjem času pa se je sprožil cel niz **vremenskih katastrof**, ki jih pripisujejo »**globalnemu segrevanju**«. Dodajmo še ogromno množico **požarov** (ali požigov) neverjetnih razsežnosti in intenzivnosti, ki pa jih nihče ne obravnava

kot generatorje segrevanja. Ali ste pomislili, da je vse to **del načrta**, imenovanega »**globalni reset**«, s katerim nas želijo zmehčati, da bomo pristali na čisto vse, kar si bodo izmislili globalisti?

Ob vsem tem se moramo vprašati: Ali smo **zaradi strahu**, ki nam ga načrtno vcepljajo masovni mediji in politika, resnično **pripravljeni žrtvovati svojo svobodo in človeško dostojanstvo**?

Najmočnejši strah je seveda **strah pred smrtjo**, ki marsikomu pomeni popoln **konec**, dokončno izginotje sebe kot zavestnega bitja. To pa je trditev, ki velja le, dokler **zanikamo dušo** in se istovetimo s fizičnim telesom. A mi v resnici nismo fizično telo, temveč **zavestna duša**, nekaj nematerialnega torej, kar ni obremenjeno z zakoni fizičnega sveta.

Da bi **se odlepili od smrtnega strahu**, zadostuje preprost premik k spoznanju, da je **smrt le dogodek v brezčasnem življenju duše**. Vsa stara ljudstva so vedela, da se duša po smrti napoti v duhovni svet, od koder se po določenem času zopet vrne v fizično stvarnost in se **utelesi v novo bitje**, v novo telo, ki potrebuje »kočijaža«, če se smem tako izraziti, in tako nadaljuje svojo pot duhovne rasti. Nauk, ki govori o tem, se imenuje **nauk o reinkarnaciji, o krožnem utelešanju duše**, in je bil do drugega cerkvenega koncila v Carigradu, **leta 553**, vključen v krščanske evangelije. Z izbrisom teh navedkov iz Svetega pisma človek ne ve več, da **še malo ni vseeno, kako etično živiš** svoje življenje, saj bo tvoja duša v naslednjem življenju zaradi **zakona karme** morala **poplačati** svoje grehe in napake. Tako pa je Cerkev s prodajanjem **odpustkov** za grehe lahko dobro zaslužila. Prizadevanje za **čisto življenje** je izgubilo svoj pomen. Brez zavesti o neprestanem **dušnem izpopolnjevanju** skozi krog rojstev in smrti ni pravega motiva za to.

Kako se spopasti s strahom?

Izkaže se, da je **strah vedno nekaj pretiranega, nerealnega**; je laž, ki ji nasedamo, ker imamo pre-

malo znanja in preveč fantazije. Rešitev je torej v **manj fantaziranja in v dodatnem znanju**.

Ljudje z **močnim egom** se morajo spopadati z **več strahovi**, ker so ves čas na preži za obrambo svojega prav in svoje dominantne vloge.

Takoj, ko se strah pojavi, se lahko potolažimo tako, da si **povemo, da smo pravkar zabredli v neko lažno predstavo, ki se ji je najbolje izogniti**.

Strah pred smrtjo se umakne, ko si dopovemo, da nesmrtna duša ne more umreti; smrt je le prehod v drugo stanje bivanja, v katerem **fizično telo ni potrebno**. Da bi **brezčasna duša** živela le eno samo življenje, bi bila neznanska potrata.

Strah pred bolečino zbledi, ko vemo, da sta bolečina in trpljenje dva povsem **ločena pojma**. Lahko imamo bolečino, a ne trpimo, ker jo sprejmemo kot nekaj **neproblematičnega**.

Strah pa lahko tudi **transformiramo**, v ustvarjalnost. Najbolje z meditacijo. Vse metode transformacije strahu temeljijo na pozornem opazovanju strahu, brez običajnih reakcij, bežanja, popuščanja ali umikanja; gre zgolj za **opazovanje in sprejemanje**.

Sledi usmerjanje pozornosti na center, od koder prihaja občutek. V **tretji fazi** pridemo do spoznanja, da gre pri vsem za **konstrukt uma** in ne za objektivno danost, v **četrti fazi** pa izvedemo **transformacijo** energije.

Obstaja tudi čisto **preprosta metoda** za spopad s strahom, lahko bi ji rekli **metoda »pa kaj«**: takoj ko se pojavi misel na neugodno konsekvenco, na grožnjo oz. nevarnost, si lahko rečemo: »Pa kaj potem? Če se bo zgodilo, to zagotovo **potrebujem** – za svoj napredek!« In se s tem ne ukvarjamo več. Preprosto verjamemo v dobro, v dober izid.

Pomemben napredek dosežemo, ko se pri spremljanju medijev **izogibamo vsem oddajam**, ki v nas netijo strah.

Ko se naučimo strah obvladati, manipulacije z nami niso več mogoče. To pa je cilj, za katerega se je vredno potruditi.

Vinotok 2023, Zoran Železnikar

Učenje

Učenje, šolanje, izobraževanje

»I never let my schooling interfere with my education.« Mark Twain.

Slovenski prevod se glasi: »Nikoli nisem dovolil, da bi moje šolanje oviralo mojo izobrazbo.

Še vedno vsi vemo kaj je učenje: pomnjenje podatkov, gibov, občutkov ipd. Marsikdo pa ne loči več med šolanjem in izobraževanjem. Šolanje je organizirano učenje, pogosto z namenom pridobiti potrebno znanje (in potrdilo o tem) za neko delo. Izobraževanje je širši pojem, je pridobivanje znanja, veščin, navad in vrednot, ki lahko poteka v obliki šolanja, samostojnega učenja, interesnih dejavnosti, življenjskih izkušenj itd.

Izobrazba je neizbežno potrebna za življenje. Šolanje je v večini družb obvezno. Pri nas je obvezna osnovna šola, za marsikateri poklic pa še kaj več (včasih upravičeno, včasih ne). Izobrazba je torej cilj, ker nam omogoča izboljšati kvaliteto življenja. Učenje je metoda za doseg tega cilja. Uspeh pri doseganju tega cilja pa je v veliki meri odvisen od tega ali uspemo šolanje izkoristiti kot pomoč, ali pa nam je ovira. Pri tem je pomembna izbira oblike šolanja. Na voljo so državne šole, zasebne šole in različne oblike šolanja na domu (z dovolj volje nekoč tudi »domorodne šole«). Šolanje na domu terja največ truda in samostojnosti, je pa lahko najbolj učinkovito. Vsaka oblika pa ima svoje prednosti in slabosti.

Pogoji

»Reading should not be presented to children as a

hore or duty. It should be offered to them as a precious gift.« Kate DiCamillo

Slovenski prevod se glasi: »Branja rojencem ne bi smeli predstavljati kot dolžnost ali nalogo. Ponuditi bi jim ga morali kot dragoceno darilo.«

Nekoč je bila težava priti do gradiva za učenje. Danes je ravno obratno. Toliko ga je, da je težko izbrati. Na internetu, v knjigarnah in v knjižnicah je pestra izbira. Pogosto so starejši učbeniki boljše kvalitete. Že nekaj časa nivo znanja v šolstvu pada. Poleg tega se danes izdaja nove učbenike praktično vsako leto, medtem ko so starejši učbeniki bili v uporabi dlje časa, imeli so več izdaj, pri katerih so popravili napake.

Na voljo so razne vrste tečajev, treningi, krožki, ... Odlična priložnost, da se rojenci učijo točno tisto, kar jih veseli.

Nov pojav so inštrukcije. Pogosto so potuha. Kot marsikje, ljudje pričakujejo rešitve v trenutku. Vendar, če se v treh mesecih, po več ur pouka na teden (plus čas za domače naloge), učenec snovi ni naučil, potem res ni realno pričakovati, da bo v dveh šolskih urah to nadoknadil. Učenec se mora učiti čim bolj samostojno in se naučiti premagovati ovire. Najbolje si zapomni stvari takrat, ko vloži veliko truda, npr. ko išče svoje napake pri računih. Je pa včasih smiselno se poslužiti inštrukcij, npr. če je bil učenec bolan, odsoten zaradi tekmovanj, ali pa ko res ne gre brez pomoči. Učenec naj bo na inštrukcije pripravljen. Kar lahko, naj predela sam, za inštrukcije pa naj ima pripravljena konkretna vprašanja. Smiselno je tudi inštruktorja v naprej obvestiti o tem, kaj se bo delalo.

Kar pa je najpomembnejše: na razpolago so nam neverjetne količine knjig. Tako strokovnih, kot leposlovnih. Branje knjig je najboljša splošna izobrazba, hkrati pa tudi zabava.

Motivacija

»Anyone who stops learning is old, whether at

twenty or eighty. Anyone who keeps learning stays young.«Henry Ford

Slovenski prevod se glasi: »Kdorkoli preneha z učenjem, je star, ne glede na to, ali pri dvajsetih ali osemdesetih. Kdorkoli nadaljuje z učenjem, ostaja mlad.«

Najpomembnejši dejavnik pri učenju je motivacija. Učenci, ki imajo čustvene težave, izgubijo prirojeno otroško radovednost. Njihova prioriteta je reševanje stiske in ne pridobivanje znanja. Zato je zelo pomembno, da živi rojenec v stabilni družini, kjer ni zdrah, alkoholizma ipd. Rojenci potrebujejo pozornost, ljubezen in razumevanje.

Učenje bi moralo biti zabavno, ne stresno. Rojenci so privzeto radovedni in radi razvijajo svojo kompetentnost, za kar si tudi želijo pohvale. Pomemben je tudi zgled roditeljev: ali berejo knjige, so lotevajo novih stvari, imajo kakšne aktivne hobije?

Dandanes je pretirana usmerjenost na ocene. Potrebno je pohvaliti rojenčev trud in napredek v znanju, ne oceno. Stres je prisoten, če učenca snov ne zanima, predvsem pa če se je dejansko ali domnevno ni sposoben naučiti v danem roku. Za zmanjševanje stresa je bistveno sprotno učenje. Tu večinoma rojenci potrebujejo konstruktivno spodbudo roditeljev. Predvsem pri šolanju na domu. Konec šolskega leta ni čas za učenje novega, ampak ponavljanje.

Ko rojenci odraščajo, jim postopoma ni dovolj le nekaj novega, ampak radi tudi vidijo praktično uporabnost znanja. To je seveda normalno, ni pa sprejemljivo, kot izgovor za nedelo. Pogosto je vprašanje: »Kdaj bomo to potrebovali v življenju?« Ko sem bil majhen, mi je dedek kar naprej razlagal, kako ti v življenju pride prav vse kar znaš in tudi podajal konkretne primere. Sedaj vidim, da je imel popolnoma prav. Prav ti pride vse, kar znaš. Ampak res znaš. Na hitro se nekaj malega napiflati za zadostno oceno, ni dovolj. To vprašanje se pojavlja tudi v trdilni obliki: »Tega nikoli ne bomo potebo-

vali!« Prihodnosti ne poznamo, tako da tega ni možno trditi. Velja pa, da česar ne boš znal, ne boš mogel uporabiti! Svet se vedno hitreje spreminja in večina današnjih rojencev bo opravljala poklice, ki sploh še ne obstajajo. Torej je nerealno pričakovati šolanje z izključno za poklic namenjenim znanjem, sploh pa za vsakega posameznika. Je pa trenutno ogromno srednjih poklicnih in strokovnih šol s prostimi vpisnimi mesti, tako da kdor želi zelo na poklic osredotočeno izobraževanje...

Pogosta je tudi izjava: »Saj je vse na internetu ali v knjigah.« Res je, vendar če za to sploh ne veš, tega tudi našel ne boš, saj ga ne boš niti iskal. Poleg tega, če moraš za vsako malenkost brskati, potem si pri delu zelo neučinkovit.

Tekom šolanja se res pogosto učimo marsikaj, česar kasneje ne uspemo uporabiti. Vendar to ni povsem zaman. Če naredimo primerjavo s športnimi treningi: na treningih naredijo ogromno sklec, trebušnjakov, skokov čez kolebnico, ... Ali potem športniki kdaj sredi tekme delajo sklece ali počepe? Ne. Zakaj potem to delajo na treningih? Zato, ker krepijo mišice in pridobivajo kondicijo. Prav tako je pri učenju. Ne glede na to kaj se učimo, se pri tem nabira kondicija za učenje, uri spomin in (upam) tudi logično sklepanje.

Dandanes je ogromno možnosti kako popestriti učenje. Je pri zgodovini kakšno poglavje povsem tuje? Poglej zgodovinski film ali nanizanko, kjer se zgodba odvija v tistem obdobju. Še bolje bi bilo prebrati ustrezno knjigo. Je snov pri naravoslovju abstraktna? Gotovo so kakšni zanimivi videi poskusov na spletu. Prejem informacij v obliki videa zavira razvoj domišljije, ker pri tem ne ustvarjajo slik v svoji glavi, kot se to zgodi pri branju ali poslušanju. Sedaj je neizbežno, da bodo rojenci izpostavljeni video vsebinam, naj pa bo to omejeno in naj bodo vsebine koristne.

Se nadaljuje...

Domorodec

Glasnik Domorodne Skupnosti Zedinjenih
Slovenskih Dežel

urednik: Samo Korošec,
spletni naslov uredništva: info@domorodnaskupnost.si,
Mlinska ulica [22], [2000] Maribor,
Dežela Štajerska,
tel.: 041 573 663, www.domorodnaskupnost.si

www.domorodnaskupnost.si